

Klony palmowe jesienią – Arboretum SGGW w Rogowie (fot. Piotr Banaszczak)
Dworzec kolejowy w Skierniewicach (fot. Mirosława Górecka)

10.15. Oddział Skierniewicki (1981)

Eleonora GABRYSZEWSKA *

Instytut Ogrodnictwa
ul. Konstytucji 3 Maja 1/3, 96-100 Skierniewice
e-mail: egabryszewska@wp.pl

* pracownik emerytowany

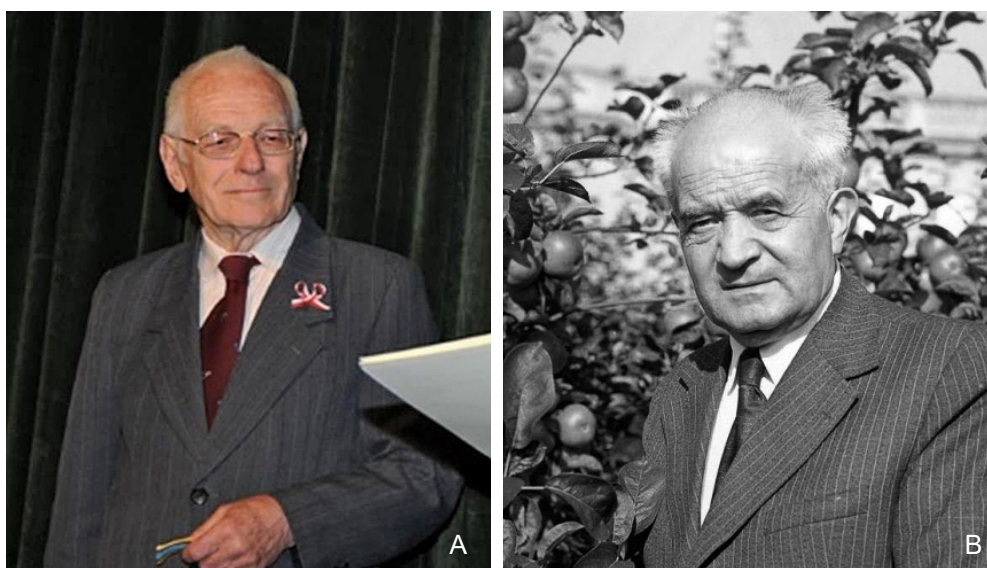
DOI: https://doi.org/10.5586/978-83-963503-1-2_10-15

10.15.1. Słowo wstępne

Oddział Skierniewicki Polskiego Towarzystwa Botanicznego został powołany 14 kwietnia 1981 roku uchwałą Zarządu Głównego PTB. Powstał z inicjatywy grupy osób, które pragnęły utworzyć własny oddział w Skierniewicach – prężnym ośrodku nauk ogrodniczych. Na czele grupy inicjatywnej stanął prof. Leszek Jankiewicz, a wsparcia udzielił prof. Szczepan A. Pieniążek, który rok wcześniej został wyróżniony godnością członka honorowego PTB (Ryc. 10.15.1). W skład Komitetu Organizacyjnego weszły następujące osoby: prof. Leszek Jankiewicz (przewodniczący), dr Bożena Nowosielska (zastępca przewodniczącego), dr Barbara Schmidt (sekretarz), doc. dr hab. Halina Borecka (członek zarządu), dr Jerzy Tumiłowicz (członek zarządu) i Wiesława Srzednicka (skarbnik). Grupa ta funkcjonowała do pierwszych formalnych wyborów w Oddziale Skierniewickim PTB, które odbyły się 21 maja 1981 r. Wiele osób z tej grupy weszło w skład Zarządu Oddziału I kadencji. W tym czasie Oddział Skierniewicki liczył 26 członków zwyczajnych i 6 nadzwyczajnych. Byli to głównie pracownicy Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarnictwa oraz Instytutu Warzywnictwa, a także Arboretum SGGW w Rogowie, należący wcześniej do Oddziałów Warszawskiego i Łódzkiego. Pierwszy wykład pt.: *Owoce modyfikujące smak* wygłosił prof. Szczepan Pieniążek. Pod koniec roku 1981 działalność Oddziału została zawieszona ze względu na wprowadzenie stanu wojennego. Wznowienie działalności nastąpiło w marcu 1983 r.

10.15.2. Działalność organizacyjna

Pierwszą przewodniczącą Oddziału była prof. Halina Borecka, a kolejnymi: prof. Maria Grochowska, doc. dr hab. Jan Borkowski, prof. Leszek Jankiewicz, dr Andrzej Przybyła, dr Ryszard Górecki, dr Hanna Bryk, dr hab. prof. IO Eleonora Gabryszewska i dr Waldemar Kiszczak (Tab. 10.15.1). Obecnie w skład Oddziału wchodzi pracownicy Instytutu Ogrodnictwa (powstałego z połączenia Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarnictwa z Instytutem Warzywnictwa), a także pracownicy Państwowej

Ryc. 10.15.1. Leszek Jankiewicz (A) (archiwum L. Jankiewicza) i Szczepan A. Pieniążek (B) (archiwum Instytutu Ogrodnictwa) – członkowie Oddziału Skierniewickiego PTB za swoje zasługi dla nauki i rozwoju Towarzystwa uhonorowani godnością członka honorowego Polskiego Towarzystwa Botanicznego

Tabela 10.15.1. Skład Zarządu Oddziału Skierniewickiego PTB oraz Komisji Rewizyjnej w latach 1981–2022

Data	Zarząd Oddziału		Komisja Rewizyjna
	Przewodn.	Członkowie	
21 V 1981	Halina Borecka	W. Bożena Nowosielska; S. Barbara Schmidt; Sk. Wiesława Srzednicka; Czł. Jerzy Tumiłowicz, Maria Grochowska	Jan Borkowski, Czesław Ślusarski, Henryk Plich
14 II 1984	Maria Grochowska	W. Jan Borkowski; S. Joanna Nowak; Sk. Elwira Lis; Czł. Jerzy Tumiłowicz, Hanna Orlińska-Antoszewska	Czesław Ślusarski, Urszula Dzieciół, Maria Mijas
10 III 1987	Jan Borkowski	W. Sławomir Tymoszek; S. Andrzej Przybyła; Sk. Teresa Orlikowska; Czł. Maria Grochowska, Leszek Jankiewicz, Joanna Nowak, Ryszard Zajęc	Urszula Dzieciół, Ryszard Górecki, Jerzy Tumiłowicz
9 III 1990	Leszek Jankiewicz	W. Andrzej Przybyła; S. Hanna Bryk; Sk. Maria Robak; Czł. Maria Grochowska; Jerzy Tumiłowicz, Ryszard Zajęc, Ludwika Kawa-Miszczak, Czesław Skrzypczak, Maciej Utrata	Kazimierz Słowik, Jan Borkowski, Ryszard Górecki
17 XI 1992	Andrzej Przybyła	W. Ryszard Zajęc; S. Lidia Sas; Sk. Hanna Bryk; Czł. Bożenna Borkowska, Maria Grochowska, Jerzy Tumiłowicz, Marek Kubik	Ryszard Górecki, Jan Borkowski, Marian Piątkowski
6 II 1996		W. Hanna Bryk; S. Lidia Sas; Sk. Małgorzata Podwyszyńska; Czł. Jan Borkowski, Mariusz Chojnowski, Ryszard Górecki, Maria Grochowska, Tadeusz Jakubowski	Marek Kubik, Dariusz Sochacki, Teresa Kotlińska
18 III 1999	Ryszard Górecki	W. Hanna Bryk; S. Małgorzata Podwyszyńska; Sk. Ludwika Kawa-Miszczak; Czł. Bożenna Borkowska, Jan Borkowski, Tadeusz Jakubowski, Ryszard Zajęc	Marek Kubik, Andrzej Przybyła
1 IV 2004	Hanna Bryk	W. Ryszard Górecki; S. Małgorzata Podwyszyńska; Sk. Ludwika Kawa-Miszczak; Czł. Krystyna Górecka, Jan Borkowski, Mariusz Chojnowski	Dariusz Sochacki, Tadeusz Jakubowski
26 IV 2007		W. Krystyna Górecka; S. Adam Marosz; Sk. Ludwika Kawa-Miszczak; Czł. Ryszard Górecki, Małgorzata Podwyszyńska, Jan Borkowski	Dariusz Sochacki, Waldemar Kiszczak
15 IV 2010	Eleonora Gabryszewska	W. Hanna Bryk; S. Adam Marosz; Sk. Ludwika Kawa-Miszczak; Czł. Krystyna Górecka, Małgorzata Podwyszyńska, Ryszard Górecki, Grzegorz Falkowski	Waldemar Kiszczak, Jan Borkowski
23 IV 2013		W. Waldemar Kiszczak; S. Krzysztof Górnik; Sk. Agnieszka Wojtania; Czł. Krystyna Górecka, Małgorzata Podwyszyńska, Ryszard Górecki	Jan Borkowski, Adam Marosz, Ludwika Kawa-Miszczak
10 V 2016	Waldemar Kiszczak	W. Eleonora Gabryszewska; S. Krzysztof Górnik; Sk. Agnieszka Wojtania; Czł. Krystyna Górecka, Joanna Nowak, Adam Marosz	Małgorzata Podwyszyńska, Ryszard Górecki, Jan Borkowski
15 X 2019	Eleonora Gabryszewska	W. Waldemar Kiszczak; S. Krzysztof Górnik; Sk. Agnieszka Wojtania; Czł. Krystyna Górecka, Joanna Nowak	Ludwika Kawa-Miszczak, Ryszard Górecki, Jan Borkowski

Czł. – Członek; **Przewodn.** – Przewodniczący; **S.** – Sekretarz; **Sk.** – Skarbnik; **W.** – Wiceprzewodniczący

Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach. Aktualnie Oddział Skierniewicki PTB liczy 29 członków. Członkiem wspierającym Oddziału jest Instytut Ogrodnictwa. Liczba członków Oddziału Skierniewickiego PTB w latach 1981–2021 wahała się od 29 do 56 osób.

10.15.3. Działalność naukowa

Do najważniejszych wydarzeń w życiu naukowym w 40-letniej historii Oddziału Skierniewickiego było zorganizowanie czterech konferencji. Udział w nich wzięli członkowie Oddziału Skierniewickiego oraz Sekcji Kultur Tkankowych Roślin, którzy licznie przybyli z całej Polski (Tab. 10.15.2). Współorganizatorem konferencji był Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach (Ryc. 10.15.2).

W latach 1995–1999 zorganizowano cykl konferencji *Rozmnażanie roślin in vitro*. W referatach przedstawiono różne sposoby regeneracji w kulturach *in vitro* (rozwój pąków kątowych, regeneracja pąków przybyszowych, somatyczna embriogeneza) oraz metody rozmnażania *in vitro* (kultury prowadzone metodą tradycyjną, bioreaktory, systemy autotroficzne, zastosowanie mechanizacji i automatyzacji w kulturach *in vitro*). Prezentowano metodyki rozmnażania *in vitro* różnych gatunków: rośliny ozdobne (np. liliowiec, tulipan, glorioza, pelargonja, róża, gerbera, kroton, gatunki z rodziny *Marantaceae*), warzywa (chrzan, pomidor), drzewa i krzewy (klon, dąb, topola, świerk, modrzew i krzewy z rodziny *Ericaceae*) oraz niektóre gatunki roślin prawnie chronionych (np. goryczki). Podczas obrad przedstawiono od 9 do 11 referatów skierowanych do przedstawicieli produkcyjnych laboratoriów kultur *in vitro* oraz do pracowników naukowych z różnych ośrodków naukowych w Polsce.

W ogólnopolskiej Konferencji: *Techniki in vitro w hodowli i produkcji materiału nasadzeniowego roślin ogrodniczych* udział wzięło 99 osób. Konferencja miała na celu przekazanie najnowszych wyników badań dotyczących kultur *in vitro* roślin ogrodniczych bezpośrednio do praktyki ogrodniczej. Wygłoszono 10 referatów dotyczących aktualnych zagadnień związanych z mikro-rozmnażaniem roślin ogrodniczych. W konferencji wzięli udział reprezentanci ponad dwudziestu polskich, produkcyjnych laboratoriów kultur tkankowych oraz przedstawiciele laboratorium produkcyjnego z Ukrainy, hodowcy roślin ogrodniczych, pracownicy naukowcy i studenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce (m.in. ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, z Uniwersytetów Przyrodniczych w Poznaniu i Lublinie, z Ogrodu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie, a także Laboratorium Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego).

Od początku swojego istnienia Oddział Skierniewicki organizował otwarte posiedzenia naukowe o tematyce szeroko pojętej botaniki, w których uczestniczyli naukowcy oraz studenci skierniewickich uczelni, uczniowie szkół średnich, a ostatnio coraz częściej emerytowani pracownicy naukowcy.

Tabela 10.15.2. Konferencje zorganizowane przez Oddział Skierniewicki PTB

Data, miejsce i tytuł konferencji	Współorganizatorzy	Liczba		
		uczestników	referatów	plakatów
8 III 1995, Skierniewice, <i>Rozmnażanie roślin in vitro</i>	Instytut Ogrodnictwa Skierniewice ¹	b.d.	9	0
19 III 1997, Skierniewice, <i>Rozmnażanie roślin in vitro</i>		b.d.	11	0
14 IV 1999, Skierniewice, <i>Rozmnażanie roślin in vitro</i>		42	11	0
14 III 2012, Skierniewice, <i>Techniki in vitro w hodowli i produkcji materiału nasadzeniowego roślin ogrodniczych</i>		99	10	0

¹ Do 31 XII 2010 r. Instytut Sadownictwa i Kwiaciarnictwa; b.d. – brak danych

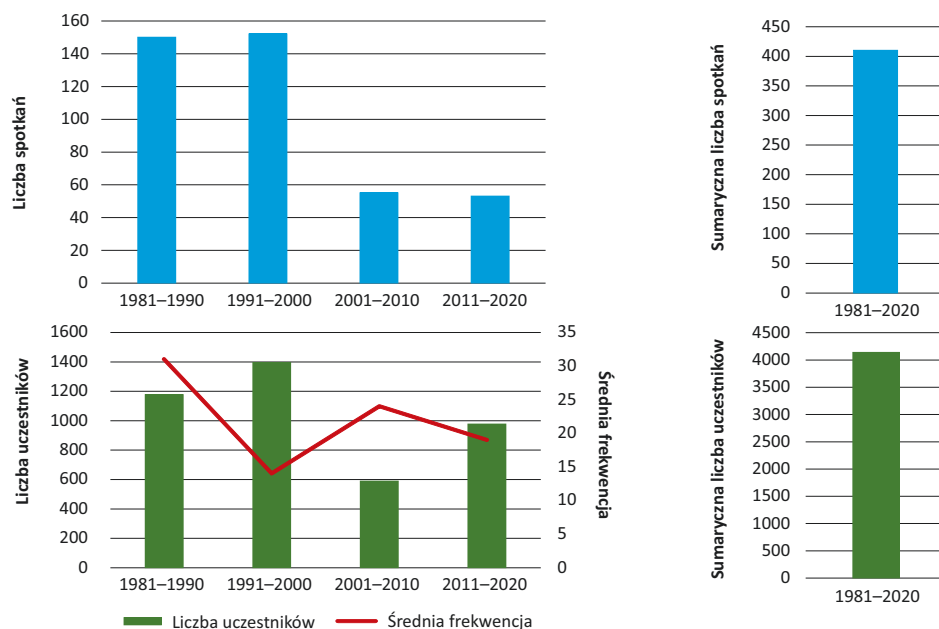

Ryc. 10.15.2. Ogólnopolska Konferencja *Techniki in vitro* w hodowli i produkcji materiału nasadzeniowego roślin ogrodniczych Skierniewice, 14 III 2012 r.; prowadzący, od lewej: Eleonora Gabryszewska (Przewodnicząca Oddziału Skierniewickiego PTB), Teresa Orlikowska (Członek Oddziału Skierniewickiego PTB) i Franciszek Adamicki (Dyrektor Instytutu) (A); uczestnicy Konferencji (B) (archiwum Instytutu Ogrodnictwa)

Głównym celem spotkań jest podnoszenie poziomu naukowego członków Oddziału. Są one miejscem wymiany myśli naukowej i dyskusji, głównie na tematy dotyczące roślin ogrodniczych, ale także propagowania różnych form i podstaw prawnych ochrony przyrody. Dużym zainteresowaniem cieszą się prezentacje dotyczące flory i roślinności krajów zarówno europejskich, jak i bardziej egzotycznych. Oddział zorganizował 410 spotkań naukowych (Ryc. 10.15.3). Wśród nich na szczególną uwagę zasługują wycieczki botaniczne, których odbyło się w sumie 114 (Tab. 10.15.3).

Najczęściej wykładowcami są pracownicy IO. Na szczególną uwagę zasługuje doc. dr hab. Jan Borkowski, który jest stałym uczestnikiem spotkań naukowych, w tym także jako prelegent; prezentował on wykłady na temat roślin warzywnych. Prof. Bożenna Borkowska wielokrotnie przedstawiała tematykę z zakresu fizjologii i kultur *in vitro* roślin, a także dzieliła się wrażeniami przyrodniczymi i kulturowymi z podróży (Kanada, Belgia, Włochy, Norwegia, Indie). Interesujące wykłady dotyczące roślin ozdobnych oraz wiele nowości z tej dziedziny prezentowała prof. Joanna Nowak. Wskazywała na lecznicze działanie roślin i prac w ogrodzie (hortiterapia), opowiadała o kwiatkach jadalnych, ale także zwracała uwagę na rośliny trujące. Przedstawiała różne trendy w ogrodnictwie (ogrody chińskie) oraz dzieliła się obserwacjami przyrody i wrażeniami z podróży zagranicznych (Wyspy Kanaryjskie, Parki Wiednia). Bardzo dużą aktywność we wszystkich formach działalności wykazywali prof. Krystyna Górecka i dr Ryszard Górecki. Często wygłaszali wykłady z zakresu kultur *in vitro*, hodowli i fizjologii roślin. W sposób interesujący opowiadali o przyrodzie, kulturze, religii i obyczajach krajów, które zwiedzali. Wiele razy dr Karolina Górecka i dr hab. Marcin Górecki (zaproszeni goście) wspólnie z rodzicami opowiadali wrażenia z podróży. Dr Dariusz Sochacki (Ryc. 10.15.4) kilkakrotnie zapraszał do podziwiania kolekcji kwitnących ozdobnych roślin cebulowych (tulipany, narcyzy) Instytutu Ogrodnictwa. W prezentacjach przedstawiał także kolekcje roślin cebulowych w innych krajach, głównie w Holandii.

O kolekcji lilii niezwykle barwnie opowiadał prof. Kazimierz Mynett, a kolekcję róż prezentowała dr Helena Wiśniewska-Grzeszkiewicz. Kilka interesujących wykładów dotyczących kolekcji zasobów genowych roślin warzywnych oraz sposobów ich poszukiwania i gromadzenia wygłosiła dr Teresa Kotlińska. Tematykę rozmnażania roślin *in vitro* oraz praktycznego zastosowania tej metody w produkcji ogrodniczej omawiała dr hab. prof. IO Eleonora Gabryszewska. Wskazywała również na wykorzystanie kultur *in vitro* w zachowaniu bioróżnorodności. Przybliżyła aspekty przyrodnicze występujące w twórczości malarskiej Claude Moneta (Giverny, Francja) oraz wiedzę o roślinach biblijnych. Rozmnażanie roślin *in vitro* i wykorzystanie tej metody w hodowli roślin omawiała dr hab. prof. IO Małgorzata Podwyszyńska.

Ryc. 10.15.3. Liczbowe podsumowanie posiedzeń naukowych, sesji terenowych i wycieczek zorganizowanych przez Oddział Skierniewicki PTB oraz liczbę uczestników biorących w nich udział

Na spotkaniach naukowych wykłady prezentowali również zaproszeni goście. Byli to pracownicy naukowcy z IO oraz różnych krajowych i zagranicznych instytucji naukowo-badawczych. Referaty przedstawiali także pracownicy instytucji i organizacji zajmujących się ochroną przyrody i środowiska oraz członkowie Stowarzyszenia Naukowo Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa – Oddział w Skierniewicach.

Oddział Skierniewicki PTB często organizował wyjazdy terenowe oraz wycieczki botaniczne dla swoich członków i sympatyków (Tab. 10.15.3). Najwięcej wycieczek zorganizowano w latach 1985–1994. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wyjazdy botaniczne i przyrodniczo-krajoznawcze do rezerwatów i wielu innych miejsc o rzadkiej i interesującej roślinności, organizowane przez dr Ryszarda Zajęca. Te spotkania terenowe dotyczyły różnych zagadnień botanicznych. Były to:

Ryc. 10.15.4. Dariusz Sochacki podczas prezentacji tulipanów w kolekcji Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach dla członków Oddziału Skierniewickiego PTB (archiwum Instytutu Ogrodnictwa)

Tabela 10.15.3. Wycieczki botaniczne zorganizowane przez Oddział Skierniewicki PTB

Rok	Liczba wycieczek botanicznych
1981	1 (Arboretum, Rogów)
1985	18 (Rezerwaty przyrody; Arboretum, Rogów)
1986	33 (udział wzięło 187 osób)
1987	9
1988	8
1989	10
1990	4
1991	10
1992	8
1993	6
1994	3
2007	1 (Arboretum, Rogów)
2010	1 (Rezerwat „Kwaśna Buczyna”)
2011	1 (Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich)
2012	1 (Arboretum, Rogów)
Suma	114

1) przegląd wcześniej opisanych stanowisk: *Linnaea borealis* L., *Iris sibirica* L., *Viola stagnina* Kit., *Lycopodium selago* L., *Juncus atratus* Krock.; 2) udział w opracowaniu zielnika Doliny Rawki; 3) inwentaryzacja stanowisk jemioli (*Viscum* L.), 4) aktualizacja stanowisk gatunków rzadkich i inne zagadnienia. Wycieczki terenowe odbywały się głównie do rezerwatów („Kopanicha”, „Górki”, „Popień”, „Zimna Woda”, „Bukowiec”, „Kwaśna Buczyna”, „Bażantarnia”, „Doliska”, Chlebocz”, „Polana Ponikło”, „Babsk”, „Puszcza Mariańska”) i lasów (lasy Bolimowskie i Żyrardowskie, lasy w Zwierzyńcu) okolic Skierniewic, Łodzi (Arboretum Leśne w Rogowie, Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, Bełchatów–Szczerców – tereny rekultywacyjne).

We wrześniu 2010 roku członkowie i sympatycy Oddziału Skierniewickiego PTB zwiedzali Rezerwat „Kwaśna Buczyna” (położony w Leśnictwie Lipce, Nadleśnictwo Rogów) (Ryc. 10.15.5), który powstał w 1998 r. w celu ochrony lasu mieszanego bukowo-dębowego o cechach kwaśnej buczyny (występowanie buka na granicy zasięgu). Zwiedzano także muzeum regionalne „Galeria pamiątek i staroci regionalnych” (region łowicki).

Ryc. 10.15.5. Uczestnicy wyjazdu terenowego do rezerwatu „Kwaśna Buczyna” podczas ogniska w Lipcach Reymontowskich (26 IX 2010 r.). Krystyna Górecka i Ryszard Górecki (A). Od lewej: Anna Jarecka, Artur Miszczak, Agnieszka Wojtania, Agnieszka Stępowaska, Maria Kamińska (B) (fot. Eleonora Gabryszewska)

Ryc. 10.15.6. Profesor Józef Kurowski (Uniwersytet Łódzki) podczas prowadzenia wycieczki po terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (16 IV 2011 r.) (fot. Eleonora Gabryszewska)

W dniu 6 kwietnia 2011 r. kilka osób z Oddziału Skierniewickiego PTB brało udział w wycieczce na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (Ryc. 10.15.6), której głównym organizatorem był Wydział Biologii i Ochrony Środowiska oraz Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.

10.15.4. Szczególne osiągnięcia Oddziału na przestrzeni ostatnich 35 lat

OPIEKA NAD XVIII-WIECZNYM PARKIEM KRAJOBRAZOWYM W SKIERNIEWICACH

W pierwszych latach działalności Oddziału (1981–1984) podjęto aktywności mające na celu ochronę zabytkowego parku skierniewickiego. Na kilku spotkaniach zapoznano się z jego historią, a następnie zwrócono się do władz miasta z planem racjonalnego zagospodarowania parku i jego konserwacji. Prace dotyczące parku wykonali społecznie członkowie Oddziału, a była to inwentaryzacja drzew oraz wytypowanie obiektów do uznania ich za zabytki przyrody. Oznaczono i oznakowano około 50% drzew poprzez zawieszenie etykiet z nazwami polskimi i łacińskimi. Działania te prowadzono we współpracy z Ligą Ochrony przyrody. Zarząd Oddziału Skierniewickiego PTB, w porozumieniu z władzami miasta, skierował pismo do Ministerstwa Kultury i Sztuki o uznanie parku w Skierniewicach za zabytkowy. List zawierał główne wytyczne dotyczące ochrony parku przed dalszą dewastacją. Interwencja ta przyniosła pozytywne skutki i Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków wydał rozporządzenie skierowane do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zabezpieczenie i rewitalizację zabytkowego obiektu oraz wykonanie projektu zagospodarowania i zabezpieczenia drzewostanu przed dalszą dewastacją. W roku 1991 Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych odniósł się negatywnie do przedstawionego projektu i postawił wymóg wprowadzenia poprawek. W roku 1992 Wojewódzki Konserwator Zabytków w Skierniewicach

wydał decyzję o prowadzeniu prac konserwatorskich na terenie parku. W efekcie działań Oddziału Skierniewickiego w 2012 r. podjęto uchwałę o przywróceniu świetności parku, a oficjalne otwarcie Parku Miejskiego po rewitalizacji odbyło się 16 września 2014 r.

WSPÓŁPRACA Z ARBORETUM SZKOŁY GŁÓWNEJ GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W ROGOWIE

Współpraca Oddziału Skierniewickiego PTB z Arboretum w Rogowie sięga początków powstawania i działalności Oddziału. Prof. Jerzy Tumiłowicz, będący w owych czasach jego kierownikiem, wchodził jednocześnie w skład zarządu Oddziału i aktywnie angażował się w jego prace. Raz w roku lub częściej organizowane były wycieczki do Arboretum, które Profesor oprowadzał i przekazywał wiele cennych informacji na temat kolekcji drzew i krzewów. Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się kolekcja różaneczników (*Rhododendron*) oraz klonów (*Acer*). Ta pierwsza zachwycała kwitnieniem w maju i to wtedy głównie organizowano wyjazdy do Rogowa. Nie mniej uroczyste były jesienne pejzaże z przebarwiającymi się liśćmi klonów. Arboretum nie tylko zachwycało pięknem przyrody, ale także było źródłem nowych i rzadkich gatunków drzew i krzewów. Członkowie Oddziału niejednokrotnie wykorzystywali je w badaniach naukowych, np. nad ich rozmnażaniem *in vitro* (różne gatunki różaneczników, magnolii, eleuterokoków).

WSPÓŁPRACA Z LIGĄ OCHRONY PRZYRODY W SKIERNIEWICACH

W trosce o ochronę szaty roślinnej miasta i regionu, Oddział Skierniewicki PTB już na początku swojej działalności nawiązał współpracę z oddziałem wojewódzkim Ligi Ochrony Przyrody w Skierniewicach i innymi organizacjami zajmującymi się ochroną przyrody i środowiska. Współpraca ta miała na celu ochronę przed dewastacją znajdujących się na tym terenie rzadkich gatunków drzew, krzewów, skupisk i zespołów roślinnych. Prowadzono dyskusje o stanie ochrony, zagrożeniu i dewastacji rezerwatów przyrody już istniejących („Bukowiec”, „Doliska”, „Górki”, „Zimna Woda”, „Popień”, „Babsk”, „Trębaczew”, „Kopanicha”, „Ruda Chlebacz”, „Puszcza Mariańska”, „Rawka” itd.), o propozycjach utworzenia nowych rezerwatów („Dolina Mrogi”, „Polany Puszczy Bolimowskiej”, „Źródła Bobrówki”), a także o ustanowieniu obszarów chronionego krajobrazu (np. Bolimowsko-Radziejowski, Górnej Rawki itd.) lub parków krajobrazowych (np. propozycja ustanowienia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego). Większość proponowanych i diskutowanych form ochrony została zrealizowana. W latach późniejszych stała współpraca z LOP i innymi organizacjami dotyczącymi ochrony środowiska odbywała się poprzez działalność doc. dr hab. Marka Kubika i dr Ryszarda Zajęca.

WSPÓŁPRACA Z BOLIMOWSKIM PARKIEM KRAJOBRAZOWYM (BPK) W SKIERNIEWICACH

Bolimowski Park Krajobrazowy powstał w roku 1986 i obejmuje kompleks lasów Puszczy Bolimowskiej. Znajduje się tutaj 5 rezerwatów przyrody: „Rzeka Rawka”, „Kopanicha” (torfowisko), „Ruda-Chlebacz” (las olszowy), „Puszcza Mariańska” (stuletni las liściasty), „Siwica” (bagienne łąki). Na terenie i w bezpośrednim sąsiedztwie parku znajdują się również liczne zabytki kultury materialnej (np. zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Nieborów”). Oddział Skierniewicki PTB często organizował wyjazdy terenowe lub wycieczki piesze na terenie parku lub do znajdujących się tu rezerwatów przyrody. Dr Anna Traut-Seliga, z Oddziału Skierniewickiego PTB, pełniła funkcję Przewodniczącej Rady Parku, natomiast dr hab. E. Gabryszewska uczestniczyła w latach 2009–2010 w pracach Komisji Planu Ochrony Bolimowskiego Parku. Komisja ta została powołana przez Dyрекcję BPK w Skierniewicach do prac nad aktualizacją planu jego ochrony.

„OKIENKO BOTANICZNE”

Pomysł „okienka botanicznego” powstał w 1996 roku, a jego autorem był ówczesny przewodniczący Oddziału doc. dr Andrzej Przybyła. Przez kilka lat, na każdym spotkaniu naukowym,

przedstawiał on krótką charakterystykę mało znanej rośliny, głównie o walorach ozdobnych. Były to między innymi gatunki należące do rodzajów: *Ferraria* J. Burman ex P. Miller, *Bomarea* Mirb., *Brunsvigia* Heister, *Veltheimia* Gled., *Cypella* Herbert., *Hymenocallis* Salisb., *Alstroemeria* L., *Eminium* Schott., *Rigidella* Lindl. Niektóre z wymienionych rodzajów mają swoich przedstawicieli gatunkowych występujących naturalnie na terenie Ameryki Południowej. Andrzej Przybyła spędził kilka lat w Meksyku, gdzie pracował na uniwersytecie. Podczas tego pobytu podróżował także do innych krajów Ameryki Południowej w poszukiwaniu dzikich gatunków alstremerii (w Instytucie Sadownictwa i Kwaciarnictwa prowadzono prace hodowlane nad tą grupą roślin). Interesowały go także inne gatunki roślin dziko występujących i posiadających walory dekoracyjne. Na jednym ze spotkań naukowych prezentował niektóre gatunki flory wiosennej w Chile, podczas innego przedstawił bogato ilustrowany wykład o ogrodnictwie i przyrodzie Ekwadoru, gdzie przebywał na zaproszenie Uniwersytetu w Quito.

Tradycja „okienka botanicznego” była kontynuowana przez następne kadencje. O roślinach ozdobnych opowiadali między innymi: prof. Joanna Nowak (*Stipa* L., gatunki ozdobne z rodziny *Cyperaceae*), doc. dr hab. Andrzej Przybyła (*Dahlia* Cav.), dr Dariusz Sochacki (*Narcissus* L.). O krajowych odmianach klonów (*Acer* L.) znajdujących się w kolekcjach, a także w uprawie mówił dr Adam Marosz. Natomiast gatunki roślin sadowniczych prezentowali: dr Tadeusz Jakubowski (*Prunus persica* L. Batsch – brzoskwinia zwyczajna), dr Elżbieta Rozpara (*Prunus salicina* Lindl. – śliwa japońska), dr Józef Gwozdecki (*Hippophaë rhamnoides* L. – rokitnik zwyczajny).

WSPÓŁPRACA ZE STOWARZYSZENIEM NAUKOWO-TECHNICZNYM INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW OGRODNICTWA-ODDZIAŁ W SKIERNIEWICACH

Wspólnie organizowano spotkania naukowe, posiedzenia i wycieczki przyrodniczo-krajoznawcze.

10.15.5. Podsumowanie

Oddział Skierniewicki działa od 1981 roku i jest najmłodszą jednostką terenową Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Ważną rolę w jego powstaniu odegrał prof. Szczepan Pieniążek, ówczesny dyrektor Instytutu Sadownictwa i Kwaciarnictwa. Jako Członek Honorowy PTB (1980) gorąco popierał inicjatywę utworzenia Oddziału z siedzibą w Skierniewicach, a po jego zawiązaniu aktywnie uczestniczył w pracach aż do czasu przejścia na emeryturę w 1984 r. Propagował on m.in. wiedzę o nowych gatunkach i możliwościach ich wykorzystania w uprawie sadowniczej.

Inicjatorem stworzenia Oddziału w Skierniewicach był prof. Leszek Jankiewicz. Wręczenie dyplomu Członka Honorowego PTB odbyło się w październiku 2007 r. w Oddziale Skierniewickim PTB. Podczas dłużejletniej działalności Profesor wielokrotnie przedstawiał tematykę dotyczącą fizjologii roślin. Na szczególną uwagę zasługują Jego prezentacje o roślinności, kulturze i obyczajach Meksyku, gdzie pracował i mieszkał kilka lat. W 2015 r. Profesor świętował jubileusz 90-lecia urodzin. Uroczystości odbyły się w Instytucie Ogrodnictwa w gronie współpracowników, rodziny, przyjaciół i władz Zarządu Oddziału Skierniewickiego PTB. Z tej okazji Prezes Polskiego Towarzystwa Botanicznego, dr hab. Adam Rostański przesłał list gratulacyjny na ręce Jubilata.

Podsumowując działalność naukową i popularyzatorską Oddziału należy podkreślić, że w początkowym okresie aktywności wiele uwagi poświęcano zagadnieniom ochrony szaty roślinnej miasta i regionu, zanieczyszczeniu środowiska oraz metodom zapobiegania skażeniom przemysłowym. Przejawiało się to ścisłą współpracą z Ligą Ochrony Przyrody i z Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym w Skierniewicach, a także z innymi instytucjami i urzędami zajmującymi się tymi zagadnieniami. Obecnie problemy te rozwiązywane są przez inne powołane w tym celu instytucje, jednak członkowie Oddziału nadal zajmują się popularyzacją tych zagadnień wśród okolicznych mieszkańców.

Ważne miejsce w organizacji społecznego ruchu botanicznego wyznaczonego przez Oddział zajmują posiedzenia naukowe i sesje wyjazdowe do arboretów, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych. Podczas posiedzeń naukowych przedstawiane są zagadnienia o tematyce zmieniającej się wraz duchem czasu i postępem naukowym. Wykłady i prezentacje dotyczą przepisów prawnych związanych z ochroną przyrody, gatunków chronionych, zagrożonych i rzadkich, a także różnych metod ochrony przyrody i zachowania bioróżnorodności. Wiele wykładów dotyczy zainteresowań naukowych członków Oddziału, tj. zagadnień biologii molekularnej, kultur *in vitro*, fizjologii roślin, anatomii i morfologii, zachowania bioróżnorodności (bank genów roślin sadowniczych, ozdobnych i warzywnych), nowoczesnej ochrony roślin przed chorobami, hodowli i uprawy roślin ogrodniczych, dendrologii itp. Przedstawiane są także sprawozdania z konferencji, sympozjów, kongresów naukowych krajowych i zagranicznych, a także doniesienia pracowników naukowych ze stażów i podróży zagranicznych. Prezentacje zawierają również informacje o roślinności, rolnictwie, kulturze, religii i obyczajach innych krajów, np. USA, Kanady, Meksyku, Ekwadoru, Chile, Japonii, Australii, Chin, Łotwy, Izraela, Argentyny, Afryki, Algierii, Armenii, Gruzji, Egiptu, Etiopii, Hawajów, Archipelagu Malajskiego, Sri Lanki, Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui, Wietnamu, Tajlandii, czy różnych państw europejskich. Członkowie Oddziału Skierniewickiego prowadzą wykłady i prezentacje w różnych instytucjach (np. Uniwersytety Trzeciego Wieku, szkolenia dla nauczycieli) i w innych oddziałach PTB.

Oddział Skierniewicki od 40 lat zrzesza niewielką społeczność naukową Instytutu Ogrodnictwa, a w ostatnich latach także pracowników Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach. Przez cały okres swojej działalności aktywnie uczestniczy w wielu akcjach na rzecz ochrony przyrody, a także w krzewieniu wiedzy botanicznej we własnym środowisku i w społeczności skierniewickiej (uczniowie, studenci, emeryci). Mimo że Oddział Skierniewicki jest najmłodszym i jednym z mniejszych Oddziałów PTB, to jego rolę w ochronie dziedzictwa przyrodniczego oraz upowszechniania wiedzy botanicznej wśród społeczności skierniewickiej należy uznać za znaczącą i bardzo cenną.